

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

શ્રાવક ૧૨૯૫૯૯ વર્ગિક

પ્રિં નામ દિલ્લિપ્તેશ

૨૭-૭

* દિલ તરંગ *

એક અનુભવી વૃદ્ધનાં વાક્યો.

—>>><<<—
 સાંભળશોને ?

(રાગ શેરનો; ગઝલ હરિજીતમાં પદ્ય ગવાશે)

અહાહા ! પ્રેમ હું કેંને, પુરાવું જેલખાનામાં;
 રીખાવું કેંકને કેંને. મંઝા આપું જનાનામાં.
 વિલાસીને વિરાગીને, બધાને જઈ સંતાવું છું;
 ખરેખર ! વાદીગર જેવા, અજબ નાચો નચાવું છું. ૧

ઓ પ્રેમ !! ખૂની પ્રેમ !! તું તો, લોહીનો તરસ્યો દીસે;
 પ્રભુ રૂપે તું છે છતાં, છે કયાં દયા તારા ત્રીપે ?
 નિર્દય બની નિર્દોષ પર, ખંજર ચલાવે કાં અલ્યા ?
 દીવેરહમ દર્શાવ કંઈ, આવમ પૂંજે છે તો બલા. ૨

મયૂર જેવા, કંઈ યોગી, જનો છે કાય કસનારા;
વિલાસી જન જામર જેવા, બને છે કેદીઓ તારા.
પતંગ સમા, દીવાના કંઈ, જનો છે પ્રાણુ દેનારા;
છતાં છે ક્યાં દયા દીલે ? તને, ઓ પ્રેમ ! હુલારા !! ૩

ન્યાં પ્રેમ છે ત્યાં બેઠેમને, ના સ્થાન દેશે હૃદયમાં;
નહિ તો ઉપજશે વેર પાકું, રે! જરૂર બે ઉભયમાં.
બેઠેમ કેરો વાયડો-એ વાયરો ન્યાં વાય છે;
શત્રુ બને છે સ્નેહીઓ, શાન્તિ સમૂળી જાય છે. ૪
વળગતાં ભૂત પેઠે. ભલભલા જનને પુણ્યું છું;
ઘણા ડાહ્યા રહ્યા છોને, છતાં ગાંડા ગણ્યું છું.
લગાવી મેં શ, મોં પર કહુ, જુઓ! કેવા બનાવું છું?
ખરેખર! બેઠેમ!! હું નીજને, બીજે “નારદ” મનાવું છું. ૫

સો વરસના સાચવ્યા પર, ફેરવું છું ધૂળ હું;
બે ઉભય વચ્ચે કલેશને, કંકાસનું છું મૂળ હું.
પ્રેમનો દુશ્મન પુરો હું, “બેઠેમ” માફ નામ છે;
ભરમથી ભરમાવું સૌને, એજ માફ કામ છે. ૬

પરતંત્રતાના પીંજરામાં, પ્રેમથી પુરાય છે;
બસ મારી હૃદમાં આવતાં, સૌ ભાન ભૂલા થાય છે.
સત્તા ચલાવું એક સરખી, રાયરંક બધા પરે;
સમદષ્ટી એવી કોણ હું ? “નિદ્રા” મધુરી છું; ખરે ! ૭

ક્યારે ? અને કેવી રીતે ? દઈ છું પીછોડી પાથરી;
કળી શકે ના કોઈ, તે જાદુઈ શક્તિ માહુરી.
જેવા નચાવું નાચ તેવા, નાચ નાચે છે સહુ;
અનુભવે છે અખિલ આ-આલમ, છતાં અદૃશ્ય રહું. ૮

પધરામળી મારી થતાં, પૂર્વે બગાસાં ખાય છે;
પડતાં મૂકી હું ગોદમાં, જીવ કૈંક આવી ભરાય છે.
પ્રેમે પથારીમાં મને. સૌ પ્રંજતા દેખાય છે;
ભુલી ભલભલા જન ભાન, તાબેદાર મારા થાય છે. ૯

બનેલ જીવ જીભાન હું ને, વશ થયેલો નીરખતાં;
સ્નેહી જનો રડતાં નથી, કે કોઈએ નથી કૃતતાં.
આશા અને શ્રદ્ધા કદી, હું માં નથી લય પામતાં;
મૃત્યુ, સમાધિ, શાંતિના, હું અવર રૂપે છું છતાં. ૧૦

મૃત્યુ ! અરે !! મૃત્યુ !!! ભલા, ના કોઈએ દેખે તને;
તે છતાં કયમ સૌ પહીચે ? આશ્ચર્ય થાયે છે મને.
જો નામ તારૂં સાંભળી, સૌ આટલા ગભરાય છે;
તો તું વળી કેવું હકીકત ? એ પણ સવાલ જ થાય છે. ૧૧

રે ! મોત ! રે !! એ મોતનો, નહિ કોઈએ આદર કરે;
વયવંત હોયે તેય વધુ, જીવવા તણી આશા ધરે.
કડવું કડવું જેર જેવું, મોતને જન સૌ ગણે;
સમજાય નહિ, શી ઘેલછા ? લાગી રહી છે લોકને. ૧૨

આખાલ, વૃદ્ધ, યુવાન, શુવ, જંતુ, પશુ, પક્ષી, સહુ;
 રે ! નામ તારૂં સાંભળી, કયમ આમ ક'પે છે બહુ ?
 ચમદેવ ! છે તું દેવ તો, કયમ સૌ બીયે તું દેવથી ?
 એવી ભયાનકતા શી છે ? એ ભોદ સમજતો નથી. ૧૩

ક્યાંથી આવી જાય ક્યાં ? દેખાય ના તું કોઈને;
 તો કેમ સૌ ગભરાય છે ? આશ્ચર્ય પામુ જોઈને.
 શુવતાં બીયે છે તેજ આદર, મોજથી તારો કરે;
 તો કેમ આ અપવાદ લે છે ? મૃત્યુ ! બહાલા !! તું, અરે !!! ૧૪

રડે છે સ્નેહીયો સઘળાં, છતાં શાને લઈ જાયે ?
 વગર વાંકે અલ્યા ! આતો, જખરજસ્તીજ કહેવાયે.
 કહું છું કરગરી ત્યગત્યમ, કઠણ રે આમ કાં થાયે ?
 કયો છે શો ગુન્હો ? જો તે કહેતો વાત સમજાયે. ૧૫

ખરેખર ! જેમ તાણે તું, જગત આખું તણાયે છે;
 ભલા ! દુનિયાંની નજરે આ, જખરજસ્તી જાણાયે છે.
 અગર સાફજ કરે છે તો, જગતને આપ સાબીતી;
 કઈ સમજે દીવાનું એ, અને તુંની ટળે ભીતી. ૧૬

જનો જે પાપીઆ છે તે, મને વિકાળ દેખે છે;
 મહાભાગી જનો, મુજને, પ્રભુ રૂપેજ લેખે છે.
 બીયે છે પાપીઆ જન પુન્યશાળી તો મને પૂંજે;
 ભયંકર કે નથી નિર્ઘય, જરા ચમદેવ છું હું જે. ૧૭

આ પાપ છે સમજે છતાં, જે પાપથી ડરતા નથી;
રચી પચી રહે સંસારમાં, જે પૂન્ય કંઈ કરતા નથી.
તેવા મહાપાપી જનો, મુજને લયંકર દેખતા;
જન પુન્યશાળી, મોક્ષ મારાથી સદાયે પામતા. ૧૮

જગત! શાને બીયે છે તું? દુઃખીનાં દુઃખ કાપે છે;
કરે છે મોક્ષને મધુરી અજળ એ શાન્તિ આપે છે.
તિરસ્કારો નહિ એને, ઘટે ના મૂર્ખતા આવી;
કરો પરમાર્થ કંઈ ખ્યારા! કહું સાચું જશો ફાવી. ૧૯

અહાહા!! એજ સાવિત્રી, પડી યમદેવને પાયે;
અલય વર મેળવ્યા કેવા? કહો એ શું કહેવાયે?
લયકંર જે કહો છો તો, ડરી નહિ કેમ એ અબળા?
ગણે નિર્દય કૃપાળુને, નકામા પાપીઓ નબળા. ૨૦

ભાગી જણે ટાંટીઆ, લલલલા બેસી જાય છે;
સૌ આગમન માંડે થતાં, આકૂળ વ્યાકૂળ થાય છે.
અતિ ત્રાસ પામે છે હુંથી, પશુ પક્ષી છવ જંતુ બધા,
બળિદાન મળતાં અજનું, હું શાન્ત પામું છું “હ્રુધા” ૨૧

વાણીયાભાઈ મને, સૌથી વધારે ખાચ છે;
ધોલ મારે તોય હેં હેં, હસી ચાલ્યા જાય છે.
સૌથી સરસ તો વાત એ, ખાનાર જાડા થાય છે.
“ગમ” મહાદેવી તણી, લીલા અજળ! દેખાય છે. ૨૨

ખરેખર ! પેટ !! તારી વેઠ તો જખરી જણાયે છે;
જગતના સર્વ જીવો તે, સહુ તુંથી પીડાયે છે.
ખીચારા કંઈ બને બાવા, છતાં છોડું નહિ કોને;
સતાવે સર્વને એવું ? અલ્યા ! સરજ્યું તને કોણે ? ૨૩

અજબ ! ઓ પેટ !! તારું તો, અજબ તોફાન દેખાયે;
તું ખાતર કૈંક દુઃખ વેઠે, કસે તન કૈંક રીખાયે.
ખીચારું આ જગત આખું, તું માટે વૈતરાં કરતું;
છતાં ઓ પેટ ! જોખરા !! ન તું દિન એક પણ ઠરતું. ૨૪

સ્વાર્થના છળ કપટના, તું પાઠ પઢવે સર્વને;
તું હોત ના તો દુઃખ પણ, ના હોત કોઈ જીવને.
નફર, તું સમ દેખાય ના, આ જગતમાં કોઈ મને;
ઓ પેટ ! ગેખી પેટ !! કહે, ઉપમા કઈઠઈં તુજને ? ૨૫

વગર પૈસે કરાવે બેઠ, એવું પેટ ! આ દમતું;
કરે મહેનત બધા સ્નાયુ, સુખે મીઠાન એ જમતું.
પુરૂં બખ્ખે વખત નિત્યે, છતાંયે ખાલીનું ખાલી;
હવે તો બાપજી ! થાક્યો, ગયો છું સાવ કંટાળી. ૨૬

જુઓ જરા આ બાબુએ, આવી ઉભી છું હું અહીં;
હું આહુદેવી કેવી ? કેવી ?? ભૂત જેવી આ રહી.
આબાળથી તે વૃદ્ધ સૌ, મારી મુખે તારીફ કરે;
સૌને ગમુ હું, “સુંદરી” આલમ બધી ઘુંટડા ભરે. ૨૭

ઘરમાં નમે જે નારીને, જઈ હોટલે હુકમો કરે;
સીંગલ ડબલ કે રેપેસીયલ, આવે તરત ટેબલ પર.
બીસ્કીટને એકેક બચકે ચા તણા ઘુટકો ભરે,
વાતો ભલા વીસમી સદીની, કહો લેખક શું કરે ? ૨૮

લાવી મને ધ્રુવે પછીથી, ચલમની અંદર ભરે;
છેડે વીટાળી ચીથરી. “હાહા અને હીહી કરે”
સળગું પછી સીટી લગાવે પાંચ દશ લેગા થઈ;
“ખમ્ ખમ્” બકે જોઈ મને, જે હાથની અંદર લઈ! ૨૯

ભુલાવી ભાન નીજનું હું લથડીયાં તો ખવાડું છું;
પછી “એએ અને તે તે” બકાવીને પછાડું છું.
બનાવી ગંડુઓ ગદ્દા, પુરે પુરા ગણાવું છું;
મહાપ્રાક્રમ કરી મૂર્ખા, તણાં નાણાં કઢાવું છું. ૩૦
નાખી મને ઘોળી પછી, ખ્યાલી ભરીભરી પાય છે;
કરી કશુંબા પાણી ઉપર, મીઠાઈ અચ્છી ખાય છે.
જે ચાર ઠાકોરો મળે, ખેલું મને સંભારતા;
કટુતાભયું હું ના મળું તો ? રહે બગાસાં માસ્તા. ૩૧

લાવી લસોટે મુજને, મરી મસાલા નાંખી મહીં;
કરી સ્મરણ શિવભોળા તણું, ભરતા પછી ખ્યાલો લઈ.
ખાલા ઢીંચે જે ત્રણ છતાં, તૃષા જરા છીંચે નહિ;
વીસમી સદીના સોખ આવા, શું લખે લેખક અહીં. ૩૨

“ફટ ફટ” મુખે અમ બોલતા, દારૂ અમારો તાત છે;
ફીટફારીયે તો પણ ખરીદે, એ ખુખીની વાત છે.
હરીયે નહિ કોથી કદી, હોને ગમે તે નાતના;
“ધનશ્યામ” ખરીદેતુજને, મૂખાં, અલ્યા! કઇ બાતના? ૩૩

“ચકકર” કહે સુણને જરા, શાન્તિ થકી એ લાઇઓ !
ચકકર તમારું ભમી ગયું, ના ચાલતી ચતુરાઇઓ
સાનમાં સમજવું છું, તોયે જુઓ ફંદે ફંસે;
ગાંડા વધુ આથી ખીજા, જોયા નહિ ખીજે કશે. ૩૪

“કોઠી કોઠી” કહે મુજને, પણ હાંલીથી છું નાની;
કેવો મારો અજબ ઘડાકો ? કરાવું પૈસાનું પાણી.
શું સમજીને કહે છે કોઠી ? દુનીયાં દીવાની બહાણી;
“શ્યામ” મૂરખજનોની સંખ્યા, મને બતાવો મહારાણી! ૩૫

માયા મારી ભારી ન્યારી, “રાત છતાંયે કહે બપોર;”
બેટા સાથે બાપા ગાંડાં, જુઓ ! પુરેપુરા ઢોર.
લક્ષ્મી કઢાવું મૂર્ખ ઠરાવું, કેવો મારો પ્રબળ પ્રતાપ ?
નથી છોડતા તોયે તુજને, જો જપતા સૌ તારો બાપ. ૩૬

“પુલખરણી” તો કરે ઇસારા, મૂખાં ! પૈસાનીકૂ થઈ,
જા રે જા, એ ગમાર ગાંડા ! ઉમર થઈ અકકલ કયાં ગઈ ?
માલ મટોડી પૈસા પહેલા, છુમંતરથી છીનવી લઈ;
સીધાવો; મહાદેવી ! અહીંથી, આપ પ્રતાપે ઉધરસ થઈ. ૩૭

લોભીયાને ધુતવા, દારૂ રૂપી આબ્યો ભૂચો !
 “હવાઈ” કહે પૈસા તમારા, હવામાં ચાલ્યા ભુચો !
 ઘર ઘાસ કે રૂ પર પડી હું, આગ પ્રગટાવું ભુચો
 “પાણી નથી પાણી નથી,” લો કોશને ખોદો કુવો. ૩૮

ધણીને કહે ધાજે અને, જઈ ચોરને કહે નાસજે;
 જઈ કહે ત્રીજાને ધાડ આવી છે, અલ્યા ! સંભાળજે.
 હે દોસ્ત ! તું દુનિયાં તણી, વાતો ન સાચી માનતો;
 કોના કહેવા પર રખે, વિશ્વાસ રાખી વર્તતો. ૩૯

આણુ જમાનામાં ભુચો, વગ હોય ત્યાં પગ પેસતો;
 વગ વિનાનો આદમી, દુઃખ સર્વ વાતે વેઠતો.
 ડિંમત કદર નહિ કામની, વગ વસીલો પોશાય છે;
 ઘરમાં ઘુસ્યા પરદેશીઓ, દીન દેશીઓ સોસાય છે. ૪૦

ખૂટે ખાવા બની ખાવા, કદનમાં અંગ છુપાવે;
 ઠરી સેતાનનાં કામો, કલેબનેય કંપાવે.
 લગાવે પેટમાં પાળી, કંઈ કંઈ દંભ બતલાવે;
 વસે “ઘનશ્યામ” લોભી બ્યાં, ધૂતારા આમ બહુ ફાવે. ૪૧

કીધો વિશ્વાસ નારીનો, થયો શું લાલ ભરથરીને ?
 કયો હઠ પાર વિક્રમને, કહ્યું નારી તણું કરીને.
 લીધો ભોગીવટો પોતે, પ્રગટતાં પાપ પ્યારીનું,
 કલે “ઘનશ્યામ” તેથી કે, કહ્યું માનો ન નારીનું. ૪૨

જુઓ ભતૃહરિ જેવા, ચરિત્રોથી ગયા હારી;
અને અંબાઈ વિક્રમને, કર્યા હૃદયહાર ધુતકારી.
પ્રગટતાં લેદ ભામાનો, ભલુકી અંતરે હોળી !!
તણ દઈ સન્યગાદીને, ભલુતી ભાઈઓ !!! ચોળા. ૪૩

શુરવીરધીર નર ચતુર પણ, પરનારના ખ્યારે પડી;
તનયન કરી ખુવાર આખર જઈ મર્ચા ખુણે સડી.
ઝાઝા જને વિશ્વાસમાં હાથે પગે પહેરી કડી;
“ધનશ્યામ” નારી જાતનો, વિશ્વાસ કરશે ના ઘડી. ૪૪

સ્વતંત્રતા પણ આવશે કર્ણીયુગ ન્યાં જામ્યો ખરો;
નારી કહેશે નાથને કે, “લઈ ઘડો પાણી ભરો.”
નાથ્યા વિના, થન્ થન્ થન્ થન્ થન્ થન્ નચવશે નાથને;
“ધનશ્યામ” કરશે ખાખ, નારી પુરૂષના પુરુષાર્થને. ૪૫

મોટા તણી મોટાઈમાં, અંબાઈ હા કહેશે નહિ;
ને ખુશામતીયાં હોય ન્યાં, ઘડી એક ત્યાં રહેશે નહિ.
મહેનત કર્યા વીણ, પાઈ સરખી, કોઈની લેશે નહિ;
ને પાત્ર જોયા વગર કોને, પાઈ પણ દેશે નહિ. ૪૬

હંસ કાળ બળે કદી, ને પ્રગ ટોળામાં ભળે;
લેખાય નાલાયક નફામાં તો થતી માઠી વલે.
હાથા નરોને તેમ કદી, સંગત મૂરખ જનની મળે.
અપમાન પામે ઉલટું, દુર્જનની સોખતના બળે. ૪૭

“મુશ્કેલ છે જગ જીતવું” એવું બકે કે માનવી;
પણ “સહેલ છે જગજીતવું” જો કામ જીતે દાનવી.”
એ આગને વૈરાગ્યના વારી થકી દેા હોલવી;
શંશય નથી જગજીતશે, કહી ગયા એમ, અનુભવી. ૪૮

બાલપણ યુવા જતી, વૃદ્ધા અવસ્થા આવતી;
લાલચ ! લટુડી, તોય દીલથી, દૂર સહેજે ના થતી.
જેની તેની જ્યારે ત્યારે, આશ દીલમાં થાય છે;
લાલચ મહી લાખો જનો. લપડાપ લાખો ખાય છે. ૪૯

“લક્ષ્મી હશે જો ભાગ્યમાં, ભૂ ખોદતાં મળી આવશે;
કીસ્મત હશે જો કારમુ, તો જે હશે તે પણ જશે.”
ખેતી રહો ના એમ કહી. પ્રારબ્ધના વીચારમાં;
ખુશી ચલાવેા ખેવડી, સંસારના વહેવારમાં. ૫૦

રખે ગરદન ઉંચી કરતો, કદીયે પણ અલીમાને;
ક્ષણિક સત્તા અને સુખથી, ન ચઢતો ભાઈ ! તોફાને.
કરીશ ઉપયોગ ના ઉંધો, રીખાવા દીન દુઃખીયાને;
અછકલો, ખાપુ ! ના બનતો, ઘડી આવી તે બવાને. ૫૧

કદી ધનવાન બનવાને, ન થાશે ભાઈ ! જુગારી;
મળે ટુકડો સુખે ખાળે, સ્થીતી એ લાખ છે સારી.
નથી કોઈ ઉંચા આવ્યા, હજી એ રાહ સ્વીકારી;
ગુમાશી ગાંઠની મૂંડી, બન્યા બેહાલ બીખારી. ૫૨

હીન રાત દુઃખને કષ્ટ વેઠ્યાં, પણ ઉછેર્યાં જ્ઞાલમાં;
તે માતતાતની સેવ એકજ; શ્રેષ્ઠ છે કળીકાળમાં.
તન મન થકી સેવા બળવો, શુદ્ધ ભાવે સર્વદા;
“ધનશ્યામ” અવસર નહિ મળે, આવો પુનઃ પુનઃ કદા. ૫૩

અમીમય આંખથી પોષી, કર્યા ઉપકાર હા કેવા !
સહન તે કોણ કરી શકશે ? દુઃખો માતાપીતા જેવાં ?
જુઓ ઉદાર છે કેવાં ? ચહે બદલો નહિ લેવા;
ખરે ! સંસારમાં સાચી, પીતામાતા તણી સેવા. ૫૪

પીતુ ઇચ્છા પુરી કરવા, પ્રતીજ્ઞા કારમી લીધી;
લીધી બ્રહ્મચર્ય દીક્ષા, રાજ્ય ગાદીને તણ લીધી.
વગાડ્યો જગતમાં ડોકો, અમર પદવીજ લીધી તેં;
ખીનશ્ચાર્ય પીતુ સેવા, અલૌકીક ! લીધ્મ ! કીધી તેં. ૫૫

વીરો ! આપ્યુ વચન પાળો, દીપાવા કુખ જનનીની;
ખીરાદર ! કોધને બાળો, ગાણીને આળ અજીની.
જીવન શાન્તિ વીણે ગાળો, તણ સોબત પ્રપંચીની;
કરો પરમાર્થને જ્ઞાલો, કૃપાથાવા પ્રભુજીની. ૫૬

હરિશ્ચંદ્ર જુઓ વચનને, ખાતર દુઃખી કેવા થયા ?
ત્યજ્યું રાજ્ય સુખ વૈભવ, છતાંયે સત્યથી રજ નાડ્યા.
જેણે વચન ખાતર અહાહા ! તુચ્છ માન્યાં દુઃખને;
છે ધન્ય કરી પાન, દીપવી માતની વીર કુખને. ૫૭

જુઓ હરિશ્ચંદ્ર વેચાયા, અહાહા !! ટેકને માટે;
તને પણ ધન્ય છે, રાજન ! સદ્યાં દુઃખ શીરને સાટે.
છતાં ડગ ના ખસ્યા પોતે બતાવી હૃદ ધીરજતાની;
પટે દુઃખ ટેકને ખાતર, કંહો એ કષ્ટતા શાની ? ૫૮

નદીયો તણું નીર ગ્રીષ્મના. તાપે જુઓ સુકાય છે;
ત્યમ મ્હેં ઉપરનું નુર સૌ. નરનું દુઃખે ઉડી જાય છે.
વર્ષા રૂતુમાં તેજ અવસર, પ્રાપ્ત પાછા થાય છે;
દુઃખ સહન કરતાં સુખ, સામે આવતું દેખાય છે. ૬૮

સંસાર સાગર ખેડવાનાં, સાધનો શોધ્યાં નહિ;
દીલે દયા ના દાખવી, પરમાર્થ ના પ્રીધું કંઈ.
અધારામાં અથડાઈ, કાળાં-કામ કરતાં ના ડર્યા;
“ધનશ્યામ” પછી તો ભોગવો. જે ‘મ’ છે હાથે કર્યાં. ૬૦

ખપ જેટલું જે ખોલતાં, મીઠા જગે કહેવાય છે;
ખહુ ખોલતા જેઓ ખરે ! વધકર વગરના થાય છે.
સૂઝતું નથી રસ્તો કયો, લેવો હવે આ બે મહીં,
કંહો વર્તવું કઈ સીતથી? અનુભવી કો, શકશે કહી? ૬૧

સુખ માલીકે દીધું છતાં, જે ખોલતા અચકાય છે;
પૂછ્યા છતાં ખોલે નહિ, તે “સુમડા” કહેવાય છે.
દીન બર ચઢેલું સુખ લાગે, સુમડા માણસ તણું,
“ધનશ્યામ” સુમડા ના ઘશે, ના બ્હોરશે મુંગપણું. ૬૨

કોધ છે વીષમય કટોરો, હસ્તમા ના અલશો;
 એ કોધરૂપી નાગ કાળો, ભાઈઓ ! ના પાળશો.
 એ કાળ કુતરો કોધનો, કરડે નહિ સંભાળજો;
 વીનાશ નહિ તો ઉપજશે, એ કોધનું મેહાં બાળજો. ૬૩

શિરછત્ર શ્રી તેને કહો, જે ભલ મુધારે આપણી;
 શિરછત્ર શ્રી તેને કહો, નહિ નજર જેના પાપની.
 શિરછત્ર શ્રી તેને કહો, જે કટુ વચન કહે ના કદા,
 શિરછત્ર શ્રી તેને કહો “ઘનશ્યામ” ટાળે આપદા. ૬૪

ધન્ય છે તેને કહો વાણી મીઠી જે વાપરે;
 ધન્ય છે તેને કહો દિલથી દયા ના પરહરે
 ધન્ય છે તેને કહો, ઉપકાર અપકારે કરે;
 ધન્ય છે તેને કહો “ઘનશ્યામ” ધૈર્ય દ્રષ્ટે ધરે. ૬૫

આપો સમયને માન, આનંદી રહીને સર્વદા;
 આપો સમયને માન આવે છા ભલેને આપદા
 આપો સમયને માન, સ્થીતિ નીજ તણી વીચારીને;
 આપો સમયને માન કહે “ઘનશ્યામ” વિનય વધારીને; ૬૬

એળે ગયો અવતાર જેણે, પ્રેમ બ્યાલો ના પીધા;
 એળે ગયો અવતાર જેણે, પરોપકાર ન કે કીધો.
 એળે ગયો અવતાર જેણે, પાપનો રસ્તો લીધો;
 એળે ગયો અવતાર જેણે, ઇષ્ટ વાંસારી દીધો. ૬૭

જાંદગી રદ બાણુવી, જેની ન જનની જગતમાં;
 જાંદગી રદ બાણુવી, વાંઠા તાણી આ વખતમાં.
 જાંદગી રદ બાણુવી, કંબુસ છે જે ધન છતાં;
 જાંદગી રદ બાણુવી, રે ! આખરને ગુમાવતાં. ૬૮

ધન્ય છે તે વીરને, જે દેશ ખાતર પ્રાણુ દે;
 ધન્ય છે તે વીરને, જે પાત્ર બેઠા દાન દે.
 ધન્ય છે તે વીરને, પ્રભુ ભજનમાં જે ધ્યાન દે;
 ધન્ય છે તે વીરને, જે સર્વને શુભ જ્ઞાન દે. ૬૯

રખે ડરતો તું ફનીયાંથી, કદી સતકાર્ય કરવામાં,
 રખે ડરતો તું ફનીયાંથી, ભુમિહિત કાજ મરવામાં.
 રખે ડરતો તું ફનીયાંથી, દુઃખીની દાઝ ધરવામાં;
 રખે ડરતો તું ફનીયાંથી, વચન સાચું ઉચરવામાં. ૭૦

“પ્રભુ જે કંઈ કરે છે તે, બધું સારાજ માટે છે.”
 હિતેચ્છુ એ હરીને તું, અરે ! અપવાદ કાં દેછે ?
 ભલે સ્વાર્થી જનો નીંદે, છતાં નીંદા સ્વીકારે છે;
 પુરે પરમાર્થી તું ખ્યારા ! સહુનું હિત ઇચ્છે છે. ૭૧

પ્રભુનું નામ લેવામાં, જગત નીંદે તને શાને ?
 અગર નીંદે ભલે નીંદે, નહિ જીતુ તું ફનીયાને.
 સ્તવે નીંદે ભલે છોને, તને શું લાગવાનું છે ?
 પ્રભુના ગાનમાં ખ્યારા ! ખીન્નુ શુ માગવાનું છે ? ૭૨

દુઃખમય દીસે સંસાર તો, દુઃખમય જીવન વીતાવવું;
 મુખ સત્યથી આવી મળે તો, તે તણ્ય મોકતા થવું.
 નમણાઈ ન્યાય અને નીતી, ધરી વચન જોલ્યું પાળવું;
 “ઘનશ્યામ” સાદાઈ ધરીને, સત્ય પંથે ચાલવું. ૭૩

હરીશમા દીલમાં શાણા ! પ્રભુ છે સત્યનો બેલી;
 ન ભય પામીશ અપવાદે, હરી હરશે તું મુશકેલી.
 ન કર અફસોસ જો ખ્યારા ! મુધરશે બાજી બગડેલી;
 ન સત્ છોડીશ પ્રાણાંતે, ભલે દૂનીયાં બકે લેલી. ૭૪

દીલાસા આપી સંતોષો, દુઃખીનાં દુઃખ નીવારો;
 ન દેખો કોઈના દોષો, નમી ગુણ દ્યો ગ્રહી સારો.
 દયા ને દીનતા પોષો, તેજ અભીમાનને યારો;
 જરૂર જગદીસને જોશો, તરી ભવસિંધુ આ ખારો. ૭૫

એકજ વખત વાંચ્યા પછી, ફરી વાંચવા દીલ થાય છે;
દીલ ચરપ દીલ ગોલાવતારી, “વિરહ વાણી” છપાય છે.
શૃંગાર વીર કણ્ઠા રસે, ભરછક ભરી દેખાય છે;
સુંદર મધુર બે ચીત્ર સાથે, “વિરહ વાણી” છપાય છે.

રખે સુકતા !!

સુંદર પૂઠું, બે મનહર ચીત્ર

—: છતાં :—

મૂલ્ય માત્ર બે આના.

મુદ્રક:—સાઈલાલ ઝવેરભાઈ પટેલ.

મુદ્રણસ્થાન:—નવયુગ મુદ્રણાલય, લીમડાચોક—સુરત.

જીના અને જાગીતા

સોની ભીમભાઈ પરસોતમ.

હમારે ત્યાં સોનાના તથા ચાંદીના દીલ-
પસંદ દાગીનાઓ બનાવી આપવામાં
આવે છે.

એક વખત પધારી ખાત્રી કરશો.
જેવું ઠેકાણું હોય.

સોની અર્જુનભાઈ પરસોતમ.

લાલદરવાજા, મોટીશેરી, મુરત.

← (ત્રીસ વરસના અનુભવી) →

સોની ભગવાનદાસ પરસોતમદાસ.

ગોલ્ડસ્મીથ, એન્ડ જવેલરી મરચન્ટ, એન્ડ કમીશન એજન્ટ.

ચારખાનાના ચકલા પાસે, કુવા સામે-મુરત.

હમારે ત્યાં સોના ચાંદીના દરેક જાતના દરેક
ફેશનના દીલપસંદ દાગીનાઓ વાયદેસર બનાવી
આપવામાં આવે છે.

—: તે સીવાય :—

દરેક જાતનું ઝવેરાત ખરીદવામાં તેમજ વેચવામાં
આવે છે એક વખત પધારી ખાત્રી કરશો.

